

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU2023 m. balandžio 5 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gražinos Davidonienės (kolegijos pirmininkė), Andžej Maciejewski ir Egidijos Tamošiūnienės (pranešėja), teismo posėdyje kasacinę rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovės I. L. kasacinį skundą dėl Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. liepos 28 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo S. U. ieškinį atsakovams I. L., A. P., R. P., A. R., N. B., N. B. dėl servituto nustatymo, trečieji asmenys Kauno miesto savivaldybės administracija, Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

- Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių servituto nustatymą, ir proceso teisės normų, reglamentuojančių įrodymų tyrimą ir vertinimą, bylos nagrinėjimo ribas, aiškinimo ir taikymo.
- Ieškovas prašė teismo nustatyti ir leisti be atsakovo I. L., A. P., R. P., A. R., N. B., N. B. sutikimo pagal UAB „Topoprojektas“ 2020 m. sausio 21 d. parengtą servituto nustatymo planą tamaujančiam žemės sklypui, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esančiam (duomenys neskelbtini), viešpatuojančio žemės sklypo, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esančio (duomenys neskelbtini), naudai Nekilnojamojo turto registre įregistruoti 5240 kv. m ploto kelių servitutą (S1) – kodas 114 (teisė važiuoti transporto priemonėmis, naudotis pėsčiųjų taku, vartyti galvijus), 5240 kv. m ploto servitutą (S2) – kodas 218 (teisė tiesti, aptamauti, naudoti požemines, antžemines komunikacijas).
- Ieškovas nurodė, kad 2019 m. kovo 28 d. turto pardavimo iš varžytinių aktu įsigijo 0,089 ha ploto žemės sklypą, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esantį (duomenys neskelbtini). Šis sklypas suformuotas atsakovei I. L. inicijavus 2,9334 ha ploto žemės sklypo detaliojo plano (toliau – ir Detaliojo planas) rengimo procedūra. Detaliojo planas buvo patvirtintas Kauno miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2006 m. lapkričio 23 d. įsakymu (duomenys neskelbtini), esančiam (duomenys neskelbtini), viešpatuojančio žemės sklypo, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), adresu: (duomenys neskelbtini) (toliau – tamaujantis sklypas), yra suformuotas ir skirtas tamauti žemės sklypams Nr. 1-24 servituto teisės pagrindu. Tamaujantis sklypas bendrosios dalinės nuosavybės teise priklauso atsakovams. Ieškovas, matydamas, kad yra suplanuoti servituitai, tarp jų ir jo viešpatuojančiam sklypui, 2019 m. liepos 22 d. prašymu paprašė įregistruoti servitutą Nekilnojamojo turto registre, tačiau VĮ Registrų centras atsisakė tai padaryti, nes buvo nustatyta Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 4.124 straipsnyje įtvirtintų teisių pagrindu. 2020 m. sausio 15 d. pasiūlymu ieškovas kreipėsi į atsakovus dėl servitutų nustatymo sutarties sudarymo, tačiau atsakovai nesutiko jos sudaryti. 2020 m. sausio 21 d. UAB „Topoprojektas“ parengė servituto nustatymo planą (toliau – ir Servituto planas), pagal kurį viešpatuojančio sklypo naudai tamaujančiam sklypui nustatomos dvi servitutų rūšys. Ieškovo teigimu, servituto planas atitinka teritorijų planavimo dokumentais suplanuotus servituitus, tai vienintelis proporcingas ir protingas būdas ieškovi užtikrinti teisę naudotis savo nuosavybe. Be to, prašomi nustatyti servituitai buvo suplanuoti atsakovės I. L., jai žinant ir suvokiant, kad tamaujantis sklypas skirtas servitutams, kiti atsakovai, prieš įsigydamai tamaujančią sklypą, žinojo ir suvokė, jog šiame sklype yra suplanuoti servituitai, atsakovai negalėjo nežinoti, kad vienintelis šio sklypo reikalas – tamauti kitiems kvartalų sklypams, pagal servituto planą servitutų nustatymas atitinka teisingumo, sąžiningumo ir protingumo reikalavimus, yra proporcingas ir minimaliai suvaržo tamaujančio sklypo savininkų teises.
- Atsakovė I. L. procesiniuose dokumentuose nurodė, kad ieškovas žemės sklypą įsigijo iš varžytinių be jokių teisių privažuoti prie įsigyto žemės sklypo ir sutikimo prisijungti komunikacijas. Ieškovo prašomas nustatyti kelių servituitas pažeidžia žemės sklypų savininkų interesų pusiausvyros (proporcingumo) principą, objektyviai nėra būtinas. Ieškovas iš esmės prašo nustatyti servitutą visame atsakovams priklausančiame žemės sklype, niekuo nepagrįsdamas, kad tinkamai naudotis viešpatuojančiuoju sklypu būtinas būtent tokio ploto ir ribų kelių servituitas, kokio yra prašoma. Ieškovas prašo nustatyti kelių servitutą net dalį žemės sklypo, kuris tiesiai toliau nei ieškovo sklypas. Pagal CK 4.119 straipsnį reikalavimus kelių servituto plotui turėtų būti 4 m, tačiau šis į bylą pateiktas UAB „Topoprojektas“ žemės sklypo plano (schemos) matyti, kad indeksu S1 pažymėto servitutinio kelių ribų plotas siauriausioje vietoje sudaro net 13,5 metro, plačiausioje vietoje – 15,71 metro. Ieškovas taip pat nepagrįdė būtinumo nustatyti servitutą, kurio prašoma suteikti teisę tiesti, aptamauti, naudoti požemines, antžemines komunikacijas, nes byloje nėra jokių duomenų, kad ieškovas būtų kreipęsis į atitinkamas institucijas ar įstaigas dėl sąlygų gavimo įvesti kokias nors komunikacijas žemės sklype ar ketinimas tai atlikti. Priklausomai nuo tiesiamų komunikacijų, taip pat taikomi atitinkami žemės sklypų ribojimai (nustatytos apsaugos zonos), o tai nepagrįstai suvaržytų atsakovės nuosavybę, nes koks kas neaišku, kurioje sklypo vietoje ir kokias inžinerines komunikacijas ieškovas ketina tiesti. Be to, ieškovas, prieš prašydamas nustatyti komunikacijų servitutą, nesirauždo visų objektyvių galimybių įgyvendinti savo teises neapribojant kitų savininkų teisių ir interesų. Atsakovė I. L. nesutiko, kad servituitas būtų nustatytas neatlygintai.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

- Kauno apylinkės teismas 2022 m. balandžio 5 d. sprendimu atmetė ieškinį.
- Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad ieškovas iš varžytinių 2019 m. kovo 28 d. nuosavybės teise įgijo žemės sklypą (duomenys neskelbtini). Šis žemės sklypas buvo suformuotas Kauno miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2006 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. A-4731 patvirtinto detaliojo plano pagrindu. Detaliojo plano atsakovei I. L. priklausė 2,9334 ha ploto žemės ūkio paskirties žemės sklypas (duomenys neskelbtini), kadastro Nr. (duomenys neskelbtini), buvo padalytas į 25 žemės sklypus. Detaliojo plano sprendimas buvo nustatytas pateikiant visų suplanuotų žemės sklypų pagrindinę naudojimo paskirtį šį žemės ūkio paskirties į kitą paskirtį ir nustatytas žemės sklypams Nr. 1-24 naudojimo būdas – gyvenamosios teritorijos, pobūdis – mažaukščių gyvenamųjų namų statybos, žemės sklypo Nr. 25 naudojimo būdas – inžinerinės infrastruktūros teritorijos, pobūdis – susisiekimo ir inžinerinių tinklų koridoriai. Šis žemės sklypas bendrosios dalinės nuosavybės teise atitinkamoms dalims priklauso atsakovams I. L., A. P., R. P., A. R., N. B., N. B. Ieškovo nuosavybės teise priklauso Detaliojo plane pažymėtas žemės sklypas Nr. 21. Sklypams Nr. 25 pagal Detaliojo planą buvo suplanuotos dvi servitutų rūšys: kelių servituitas (teisė naudotis pėsčiųjų taku) – visiems, apie 35 kv. m ploto; ir servituitas – teisė tiesti požemines komunikacijas – sklypams Nr. 1-24 ir inžinerinius tinklus eksploatuojančioms organizacijoms, apie 6833 kv. m ploto. Bylą nagrinėjant teisme atsakovams priklausančiame žemės sklype buvo įregistruotas atsakovės I. L. nuosavybės teisės į vandentiekio (unikalus Nr. (duomenys neskelbtini)), nuotekų (buitinių ir lietaus) šalinimo tinklus (unikalus Nr. (duomenys neskelbtini)), Ieškova ieškiniu prašė neatlygintai nustatyti servituitus: leisti be atsakovo sutikimo Nekilnojamojo turto registre įregistruoti kelių servitutą (S1) – kodas 114, teisė važiuoti transporto priemonėmis, naudotis pėsčiųjų taku, vartyti galvijus (toliau – kelių servituitas), ir servitutą – S2, skirtą inžineriniams tinklams tiesti (toliau – komunikacijų servituitas).
- Pirmosios instancijos teismas pažymėjo, kad ieškovas prašo nustatyti kelių servitutą pagal UAB „Topoprojektas“ planą, kuriame konkrečiai nenurodomas prašomas nustatyti servitutinis kelias, prašoma nustatyti 5240 kv. m ploto kelių servitutą (įskaitant pėsčiųjų taką). Teismo vertinimu, ieškimo reikalavimas nustatyti tokio dydžio servitutą, konkrečiai nenurodant kelių servituto ribų, prieštarauja nustatytam minimalaus tamaujančiojo daikto savininko teisių ribojimo principui, taip pat ir Detaliojo plano sprendimams. Dėl to pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad nebuvo objektyvių priežasčių, kodėl nagrinėjami atveju būtų reikalingas kelių servituitas per visą atsakovams priklausančią sklypą, nepaisant to, kad sklypo naudojimo būdas nurodytas kaip susisiekimo ir inžinerinių tinklų koridorių teritorijos. Padaręs išvadą, kad kelių servituto nustatymas per visą atsakovams priklausančią žemės sklypą neproporcingai pažeistų atsakovo teises, pirmosios instancijos teismas kaip nepagrįstą atmetė ieškio reikalavimą dėl kelių servituto nustatymo.
- Pirmosios instancijos teismas, sprenddamas dėl komunikacijų servituto nustatymo poreikio, konstatavo, kad ieškovo pateiktame Servituto plane konkrečiai nenurodomos komunikacijų techninės specifikacijos, ribos, komunikacijoms tiesti prašoma nustatyti 5240 kv. m ploto servitutą, o nustatius ieškovo prašomą komunikacijų servitutą, toks teismo sprendimas prieštarautų Detaliojo plano sprendimams, kuriuose aiškiai nurodyta inžinerinių tinklų tiesimo vieta, kuri niekaip nesutampa su visu žemės sklypo plotu, kuriame ieškovas siekia nustatyti komunikacijų servitutą, taip pat būtų pažeistas proporcingumo principas, nes prašomu nustatyti servitutą būtų nepagrįstai apribota atsakovų teisė netrukdomai ir nevargomai naudotis jiems priklausančiu sklypu, atsakovai ne tik prarastų galimybę naudotis nuosavybės teise valdomu žemės sklypo plotu, bet galimai patirtų ir papildomų ribojimų dėl nustatytų servitutų įgyvendinimo (gali atsirasti apsaugos zonos dėl ieškovo įvedamų komunikacijų). Dėl to pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad ieškovo praškinimą, jog galimai ateityje tokie centralizuoti tinklai bus ginčo teritorijoje įrengti, ieškio pareikšti metu neturint techninių sprendinių, nežinant, kurioje vietoje jie gali būti įrengiami ir ar bus iš viso įrengti, nesudarė teismui teisingo pagrindą tenkinti šį ieškio reikalavimą.
- Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi civilinę bylą pagal ieškovo S. U. apeliacinį skundą, 2022 m. liepos 28 d. nutartimi panaikino Kauno apylinkės teismo 2022 m. balandžio 5 d. sprendimą ir nustatė kelių servitutą (S1) – kodas 114, teisė važiuoti transporto priemonėmis, naudotis pėsčiųjų taku, vartyti galvijus, 5240 kv. m ploto, pagal UAB „Topoprojektas“ 2020 m. sausio 21 d. parengtą servituto nustatymo planą, tamaujančiam žemės sklypui, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esančiam (duomenys neskelbtini), viešpatuojančio žemės sklypo, unikalus Nr. (duomenys neskelbtini), esančio (duomenys neskelbtini), naudai, o civilinės bylos dalį dėl atlyginimo už servitutų nustatymo grąžino pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.
- Apeliacinės instancijos teismas, ištyręs bylą esančius rašytinius įrodymus, nustatė, kad, šalinis nepavykus susitarti dėl servitutų nustatymo, ieškovas kreipėsi dėl servitutų nustatymo teismo sprendimu. Pagal bylos dokumentus buvo nustatyta, jog byloje nebuvo ginčo dėl to, kad ieškovas neturi galimybės kitaip naudoti jam nuosavybės teise priklausančią žemės sklypą, kaip tik nustatius servituitus atsakovams priklausančiame žemės sklype. Šią aplinkybę patvirtino ir į bylą pateiktas Detaliojo planas, kuriame visas žemės sklypas Nr. 25 pažymėtas kaip projektuojamas servituitas.
- Nors Detaliojo planas yra tik vienas iš įrodymų sprendžiant dėl servitutų būtinumą, byloje nesant jį paneigiančių duomenų, apeliacinės instancijos teismo vertinimu, būtent šis dokumentas leido spręsti apie objektyvių servitutų nustatymo būtinumą. Vienintelė servitutų nustatymui prieštaravusi atsakovė I. L. pati dalyvavo rengiant teritorijų planavimo dokumentus, kuriais buvo planuojami žemės sklypai ir numatomi jų naudojimo būdai, leistinas maksimalus užstatymo tankis, užstatymo intensyvumas, todėl, teismo vertinimu, jai neabejotinai buvo žinoma, kokios apimtys ar dydžio suvaržymai buvo būtini siekiant užtikrinti viešpatuojančiojo daikto tinkamą naudojimą pagal paskirtį.
- Apeliacinės instancijos teismas, nusprendęs, kad ieškovas įrodė objektyvių prašomų servitutų būtinumą, taip pat vertino servitutų turinį, apimtį ir proporcingumą ir iš Nekilnojamojo turto registro išrašo nustatė, kad žemės sklypo, kurio naudojimo būdas nurodytas kaip susisiekimo ir inžinerinių tinklų koridorių teritorijos, plotas yra 6867 kv. m, o ieškovo prašomų nustatyti servitutų plotas – 5240 kv. m. UAB „Topoprojektas“ 2020 m. sausio 21 d. parengtame servituto nustatymo plane aiškiai pažymėti prašomų servitutų ribų taškai koordinacių sistemoje. Apeliacinės instancijos teismas nesutiko su pirmosios instancijos teismo argumentu dėl kelių servituto nustatymo per visą atsakovams priklausančią žemės sklypą, nurodė, kad prašomu nustatyti kelių servituto plotas yra mažesnis už tamaujančiojo daikto plotą.
- Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, servitutai, atitinkantys Detaliojo plano, parengto atsakovės I. L. iniciatyva, sprendimus, negali būti vertinami kaip neproporcingai pažeidžiantys tamaujančiojo daikto savininkų, tarp jų ir pačios atsakovės I. L., teises ir teisėtus interesus. Pažymėtina, kad apie neproporcingus teisių suvaržymus teigė tik minėta atsakovė, abstrakčiai nurodydama, jog ieškovo prašomi nustatyti servituitai nepagrįstai pažeistų tamaujančiojo ir viešpatuojančiojo daiktų savininkų interesų proporcingumą, kiti atsakovai tokių aplinkybių nenurodė ir neprodingo. Atsakovė, suformuodama žemės sklypus, siekė juos parduoti kitiems asmenims ir iš to užsidirbti, todėl, apeliacinės instancijos teismo vertinimu, ieškovo, kuris yra vieno iš atsakovės I. L. suformuotų žemės sklypų pirkėjas, prašomų servitutų nustatymas netrukdo šiai atsakovei parduoti kitus žemės sklypus ir gauti iš to pelną. Dėl to teismas neturėjo pagrindo spręsti apie neproporcingai pažeidžiamas atsakovų teises, nes tokie pažeidimai byloje nebuvo nustatyti, o deklaratyvūs atsakovės I. L. teiginiai nesudarė pagrindo spręsti priešingai.
- Apeliacinės instancijos teismas, grąžindamas iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui civilinės bylos dalį dėl atlyginimo už servitutų nustatymo, nustatė, kad ieškovas prašė teismo nustatyti neatlygintinus servituitus, teigdamas, jog tamaujantis sklypas ir jo naudojimo būdas lemia, kad jis gali būti panaudotas tik kitų viešpatuojančiųjų sklypų naudai, todėl prašomi nustatyti servituitai neapsunkins ir nesuvaržys jo iš esmės daugiau, nei to savininkai galėtų tikėtis, o nustatius atlyginimą už servituitus, atsakovai nepagrįstai praturtėtų. Su servitutų neatlygintinumu nesutiko atsakovai A. P., R. P., I. L. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, esant nurodytų atsakovų įreikšti valdai dėl atlygintinio servituto, neatlygintinis servituitas šio atveju negali būti nustatytas, todėl šioje byloje liko neišspręstas servituto atlygintinum klausimas.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

- Kasacinių skundų atsakovė I. L. prašo panaikinti Kauno apygardos teismo 2022 m. liepos 28 d. nutartį ir palikti galioti Kauno apylinkės teismo 2022 m. balandžio 5 d. sprendimą, o šio prašymo netenkintus, panaikinti Kauno apygardos teismo 2022 m. liepos 28 d. nutartį ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui, priėmusi bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasacinėje teisme, atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - Apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė CK 4.119 straipsnio 2 dalį, nustatančią reikalavimus kelių servituto plotiui, nukrypo nuo kasacinio teismo suformuotos praktikos, pagal kurią pagrindiniai duomenys, reikalingi kelių servitutui nustatyti, yra kelių plotis ir išsidėstymas: šie elementai turi būti nurodyti teismui pateikiamame prašomu nustatyti servituto plane (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-494/2008, 2012 m. kovo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-126/2012). Nagrinėjami atveju ieškovas iš esmės prašė nustatyti servitutą beveik visame atsakovams priklausančiame žemės sklype, nepagrįsdamas, kad tinkamam viešpatuojančiojo daikto naudojimui yra būtinas būtent tokio ploto ir ribų kelių servituitas, kokį yra prašoma ieškiniu nustatyti. Vien tik žemės sklypo projektavimo dokumentų pateikimas nėra pakankamas pagrindas spręsti, kad ieškovi būtent jo nurodyto ploto kelių servituitas buvo objektyviai būtinas ir kad nebuvo galimybės pateikti kito ieškovo poreikį nustatant sauresnio ploto kelių servitutą. Apeliacinės instancijos teismo nutartimi nustatytas kelių servituitas yra nepagrįstai didelis ir nėra objektyviai būtinas. Taip pat byloje nėra aišku, kurioje vietoje siekiamas įgyvendinti teisė į kelių servitutą (servitutui nustatyti nenurodomas

objektyvus kelio plotis ir jo išsidėstymas), be to, prašomas nustatyti kelio servitus riboja atsakovų teisės naudotis žemės sklypu daugiau, nei tai būtina tikslui pasiekti. Prašomo nustatyti servituto schemoje turėjo aiškiai būti nurodytas kelio servitus (jo elementai), o teismo nustatytas kelio servitus nepagrįstai pažeidžia tamajam įstatymui ir viešpatuojančiojo daikto savininkų interesų proporcingumą.

- 15.2. Ieškovas neįrodė būtinumo nustatyti komunikacijų servitutą, o apeliacinės instancijos teismas pažeidė proceso teisės normas, nenurodė, kokias konkrečias teisės normas pažeidė pirmosios instancijos teismas, taip pat nenurodė konkrečių įstatymų ir teisiųjų argumentų, kuriais grindė išvadą. Teismas, tenkindamas ieškovo reikalavimą nustatyti komunikacijų servitutą, pažeidė įrodinėjimo bei įrodymų vertinimo taisykles, nustatytas Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – [CPK](#)) 176–185 straipsniuose, nepasakė dėl šio servituto būtinumo. Nagrinėjami atveji prašomas nustatyti komunikacijų servitus taip pat yra nepagrįstai didėles apimtis ir šiuo atveju iš pateikto žemės sklypo plano (Servituto plano) yra visiškai neaišku, kurioje žemės sklypo dalyje būtų įgyvendinamas. Teismo proceso metu ieškovo atstovas nenurodė būtinybės nustatyti prašomą servitutą, nes byloje dar nėra žinoma, ar ieškovi atitinkamos institucijos išduos leidimus įvesti inžinerinius tinklus būtent toje vietoje, kurioje ieškovas prašo nustatyti komunikacijų servitutą.
- 15.3. Apeliacinės instancijos teismas, nagrinėdamas bylą, išėjo už apeliacinio skundo nagrinėjimo ribų, taip pažeisdamas [CPK](#) 320 straipsnį. Ieškovas pareiškė ieškiniu prašė nustatyti servitus neatlygintinai, o ieškinį atmetus, ieškovas apeliacinio skundo prašė panaikinti pirmosios instancijos teismo sprendimą ir ieškinį tenkinti, todėl apeliacinės instancijos teismas neturėjo pagrindo grąžinti pirmosios instancijos teismui nagrinėti šio naujo bylos dalies dėl atlyginimo už servitus nustatymo, nes ieškovas tokio reikalavimo nei ieškinyje, nei apeliaciniame skunde nereiškė.
- 15.4. Apeliacinės instancijos teismas neteisėtai nutarė, o ne sprendimu, panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą ir priėmė naują sprendimą, todėl pažeidė [CPK](#) 326 straipsnį.
16. Ieškovas atsiliepimu į atsakovės I. L. kasacinį skundą prašo palikti nepakeistą Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. liepos 28 d. nutartį, priimtą bylinėjimosi išlaikų patirtų kasaciniame teisme, atlyginimą. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais esminiais argumentais:
- 16.1. Kasacinio skundo argumentai dėl servitutų nustatymo sąlygų yra susiję su fakto, bet ne teisės taikymo klausimais, todėl neturėtų būti nagrinėjami kasaciniame teisme. Servituto planas atitinka Detaliojo plano sprendinius. Servituto plane nurodytos aiškios prašomo nustatyti kelio servituto ribos su koordinuotais pastatų galvais, aiškiu plotu, vieta ir konfigūracija, todėl prašomas nustatyti kelio servitus atitinka teisės aktais patvirtintus reikalavimus ir apima ne tik teisę važiuoti transporto priemonėmis, bet ir teisę naudotis pėsčiųjų taku, vartų takais (viešpatuojantis daiktas). Nepaisant to, kad Detalijame plane kelio servitus nurodomas per visą tamajam įstatymui sklypą, ieškovas prašo nustatyti mažesnio ploto kelio servitutą, t. y. tik tiek, kiek būtina, kad jis normaliomis sąnaudomis galėtų naudoti savo žemės sklypą pagal paskirtį. Be to, nagrinėjamam ginčui netaikytina [CK](#) 4.119 straipsnio 2 dalis ir kelio servituto nustatymo klausimas nagrinėtinas pagal Servituto plane nurodytus kelio servituto matmenis, nes pagal nurodytą teisės normą 4 metrų pločio reikalavimo taikymas yra sąlyginis, t. y. jis taikomas tik tokiu atveju, kai nenustatomas kelio plotis ir jo neįmanoma nustatyti. Ginčo atveju prašomo nustatyti kelio servituto plotis yra aiškiai nurodomas Servituto plane, kelio servitutą prašoma nustatyti konkrečioje vietoje ir jai ne tik kad įmanoma nustatyti, bet dėl jos net nekyla abejonių (konkrečius sklypas, konkreti įvažiavimo vieta, nėra jokių alternatyvų). Kelio servituto nustatymas neapsunkintų tamajam įstatymui sklypo daugiau, nei to galėtų tikėtis jo savininkai, taip pat atsakovims nekiltų papildomų ar abesonių susvaržymų, kurie buvo iki kelio servituto nustatymo. Atsakovams, kaip tamajam įstatymui sklypo savininkams, yra žinoma apie Detaliojo plano suplanuotą žemės sklypą, pagrįstai tikėjosi turėti įvažiavimą ir naudotis tamajam įstatymui sklypą. Atsakovams atsiskaitę susitarė kitai funkcijai nei susisiekti ir inžinerinių tinklų koridoriams.
- 16.2. Vien ieškovo žemės sklypo naudojimo būdas suponuoja poreikį jam turėti galimybę tiesiti inžinerinius tinklus ir pasitvirtinti tam tikromis komunikacijomis, reikalingomis naudojant ieškovo sklypą pagal gyvenamąją paskirtį, todėl apeliacinės instancijos teismas, įvertinęs byloje surinktus įrodymus ir nustatytas faktines aplinkybes, pagrįstai konstatavo, kad ieškovas neturi galimybės kitaip naudoti savo nuosavybės kaip tik nustatytus servitus. Ta aplinkybė, kad atsakovė tamajam įstatymui sklypą registruoja inžinerinius tinklus, neturi įtakos sprendžiant prašomo komunikacijų servituto nustatymo klausimą, o atsakovė, prieštaraujama tokio servituto nustatymui, iš esmės veikia ne kaip tamajam įstatymui daikto savininkė, o kaip inžinerinių tinklų savininkė ir nepagrįdžia, kodėl komunikacijų servituto nustatymas būtų negalimas tamajam įstatymui sklypą. Iš Detaliojo plano ir servituto plano matyti, kad tamajam įstatymui sklypą suplanuotas komunikacijų servitus tiek pagal plotą, tiek pagal išsidėstymą sutampa su kelio servitutų ir tokio servituto nustatymas žemės sklypą, kuris yra skirtas inžinerinių tinklų koridoriams, nesukurtų jokių papildomų ribojimų tamajam įstatymui sklypą savininkams, nes žemės sklypas būtų naudojamas pagal paskirtį ir jame nustatyta naudojimo būda. Pažymėtina, kad Detaliojo plane yra glajojantis, o jo sprendiniai yra privalomi tiek atsakovams, tiek ieškovi bei kitoms suplanuotoje teritorijoje veikiančioms asmenims. Ieškovas, įsigydamas Detaliojo plano suplanuotą žemės sklypą, pagrįstai tikėjosi turėti įvažiavimą ir naudotis tamajam įstatymui sklypą. Atsakovams atsiskaitę susitarė kitai funkcijai nei susisiekti ir inžinerinių tinklų koridoriams.
- 16.3. Ieškovas tiek ieškinyje, tiek apeliaciniame skunde bei bylos nagrinėjimo teisme metu prašė nustatyti neatlygintinius servitus ir pateikė tokią poziciją pagrindžiančius motyvus, t. y. byloje buvo keliamas klausimas dėl servituto atlyginimo. Kai viena šalių siekia servituto nustatymo, teisingo atlyginimo klausimas privalo būti svarstomas, net ir nesusijęs su savarankiško reikalavimo atlyginti nuostolius [CK](#) 4.129 straipsniu pagrindu. Dėl to apeliacinės instancijos teismas, grąžindamas pirmosios instancijos teismui šio naujo nagrinėti bylos dalį dėl servitutų atlyginimo, neišėjo už ieškimo ir apeliacinio skundo ribų.
- 16.4. Pagal [CPK](#) 326 straipsnio 1 dalies 4 punktą, apeliacinės instancijos teismui išnagrinėjus bylą ir panaikinus pirmosios instancijos teismo sprendimą visą ar iš dalies, ir perdavus bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo, priimama teismo nutartis. Dėl to šioje byloje apeliacinės instancijos teismas pagrįstai priėmė nutartį.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl kasacinio nagrinėjimo dalyko ir bylos nagrinėjimo kasacine tvarka ribų

17. Bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribas apibrėžia [CPK](#) 353 straipsnis. Pagal šio straipsnio pirmąją dalį kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskųstus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Toks bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų (ir kartu kasacinio proceso paskirties) apibrėžimas reikšia, kad kasacinis teismas sprendžia šimtinais teisės klausimais, be to, tik tokius klausimus, kurie yra tiesiogiai iškeliami kasaciniame skunde (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-2-684/2021](#), 19 punktas). Nuostatos, kad kasacinis teismas kasacijos funkciją vykdo neperžengdamas kasacinio skundo ribų, teisėjų kolegija laikosi nagrinėdama atsakovės kasacinį skundą, nes nenustatyta pagrindo peržengti kasacinio skundo ribas ([CPK](#) 353 straipsnio 1, 2 dalys).
18. Teisėjų kolegija nagrinėjamoje byloje tiria, ar pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai tinkamai aiškino ir taikė [CK](#) normas, reglamentuojančias servitutų nustatymą, ar nepažeidė įrodymų įvertinimą reglamentuojančių proceso teisės normų, ar nenukrypo nuo teismo praktikos šiais klausimais ([CPK](#) 346 straipsnio 2 dalies 1, 2 punktai).

Dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių servituto nustatymo klausimus, aiškinimo ir taikymo

19. Servitusas yra įvestinė daiktinė teisė, suteikianti galimybę jos turėtoji naudotis svetimu daiktu. Pagal [CK](#) 4.111 straipsnio 1 dalį servitusas – tai teisė į svetimą nekilnojamąjį daiktą, suteikiama naudotis tuo svetimu daiktu (tamajam įstatymui daiktu), arba to daikto savininko teisės naudotis daiktu apribojimas, siekiant užtikrinti daikto, dėl kurio nustatomas servitusas (viešpatuojančiojo daikto), tinkamą naudojimą. Servitutu suteikiamas servituto turėtoji konkrečios naudojimosi konkrečiu svetimu daiktu teisės arba atimamos iš tamajam įstatymui daikto savininko konkrečios naudojimosi daikto teisės ([CK](#) 4.112 straipsnio 1 dalis). Servituto turinį nulemia viešpatuojančiojo daikto naudojimo pagal paskirtį poreikiai ([CK](#) 4.112 straipsnio 3 dalis). Pagal [CK](#) 4.124 straipsnio 1 dalį servitutą gali nustatyti įstatymai, sandoriai ir teismo sprendimas, o įstatymo nurodytais atvejais – administracinis aktas. [CK](#) 4.126 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad teismo sprendimu servitusas nustatomas, jeigu savininkai nesutaria, o nenustačius servituto nebūtų įmanoma normaliomis sąnaudomis daikto naudoti pagal paskirtį.
20. Taigi servitutu, kaip daiktinės teisės, esmė – vieno (tamajam įstatymui daikto savininko) teisę į šį nekilnojamąjį daiktą apribojimas kito (viešpatuojančiojo) nekilnojamojo daikto savininko (valdytojo) naudai. Kasacinio teismo praktikoje nurodyta, kad [CK](#) 4.126 straipsnyje įtvirtintos sąlygos, kurioms esant servitusas nustatytas teismo sprendimu: 1) savininkų nesutarimas ir 2) būtinumas nustatyti servitutą, kad viešpatuojančiojo daikto savininkas galėtų naudoti daiktą pagal paskirtį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. balandžio 30 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-285-415/2015](#) ir joje nurodyta kasacinio teismo praktika). Servituto būtinybei pagrįsti esminė reikšmė turi tai, kad nėra kito tinkamo nuosavybės teisės naudojimo būdo, kaip tik apriboti kito asmens nuosavybės teisę (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-268-701/2021](#), 23 punktas).
21. Nustatant servitutą turi būti orientuojamasi į kuo mažesnius tamajam įstatymui daikto savininko teisę ribojimus ([CK](#) 4.112 straipsnis). Jeigu tamajam įstatymui daiktą apribojimas yra žemės sklypas, tai būtina tiksliai apibrėžti žemės sklypo savininko teisę ribojimo turinį ir teritoriją, kurioje ribojimai yra taikomi. Teritorija turi būti apibrėžta žemės sklypo plane (schemoje), kuriame būtų duomenys apie apribojimų išsidėstymą sklype, pavyzdžiui, ribojimų ribos, plotas ir kita (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 23 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-527/2009](#); 2017 m. spalio 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-347-695/2017](#) 35 punkta). Dėl to ieškimo dėl servituto nustatymo pagrindą sudaro, be kitų, servituto dydžio ir vietos aplinkybės – jo matmenys, konfigūracija, išsidėstymas ir kiti duomenys. Jie atvaizduojami plane (schemoje), kuris yra būtinoji ieškimo dalis (priedas). Atsižvelgiant į tai, kad servitusas, kaip nuosavybės suvaržymas, turi būti tikslus ir aiškus, tai jis nustatomas pagal pateiktą planą, kuris grafiškai atvaizduoja būtinų apribojimų dydį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. spalio 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-347-695/2017](#), 36–37 punktai).
22. Nagrinėjami atveji ieškovas siekia nustatyti kelio ir komunikacijų servitutą atsakovams priklausančiame žemės sklype.
23. Bylą nagrinėjė teismai nustatė, kad ieškovo šis varžytiny 2019 m. kovo 28 d. nuosavybės teisę įsigys žemės sklypas (*duomenys neskelbtini*), buvo suformuotas Kauno miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2006 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. A-4731 patvirtinto detaliojo plano pagrindu ir šiuo detaliojo plano atsakovei I. L. priklausė žemės sklypas buvo padalintas į 25 žemės sklypus, žemės sklypų Nr. 1–24 naudojimo būdas nustatytas kaip gyvenamosios teritorijos, skirtos mažaukščių gyvenamųjų namų statybai, o žemės sklypo Nr. 25 naudojimo būdas nurodytas kaip inžinerinės infrastruktūros teritorijos, skirtos susisiekti ir inžinerinių tinklų koridoriams. Sklypų Nr. 25 pagal Detaliją planą buvo suplanuotas ir dvi servitutų rūšys: kelio servitusas (teisė naudotis pėsčiųjų taku) – visiems; ir servitusas – teisė tiesiti požeminės komunikacijos – sklypams Nr. 1–24 ir inžinerinius tinklus eksploatuojančioms organizacijoms. Ieškovas, prašydamas teismo nustatyti servitutą, savo reikalavimą nustatyti servitusus suformuluavo remdamasis Kauno miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2006 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. A-4731 patvirtintu detaliojo plano ir ieškovo užsakymu bei UAB „Topoprojektas“ 2020 m. sausio 21 d. parengtu servituto nustatymo planu.
24. Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo 2 straipsnio 27 dalyje nurodyta, kad teritorijų planavimo dokumentai – kompleksinio (bendrieji ir detalieji planai) ir specialiojo teritorijų planavimo dokumentai, kuriose grafiškai ir raštu pateikiami teritorijų naudojimo, tvarkymo, apsaugos priemonių, teritorijų vystymo reikmių ir sąlygų sprendiniai.
25. Pagal Teritorijų planavimo įstatymo 2 straipsnio 2 dalį detalusis planas yra urbanizuotos arba urbanizuojamos teritorijos vietovės lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentas, kuriame nustatomas teritorijos naudojimo reglamentas.
26. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje pasisakyta, kad sprendžiant dėl servituto nustatymo būtinumo gali turėti reikšmės tai, ar jo nustatymas susijęs su teritorijų planavimo tvarka priimtais sprendimais. Pagal Teritorijų planavimo įstatymo 17 straipsnį detalieji planai galioja neterminuotai arba tol, kol parengiami ir patvirtinami juos keičiantys ir paties lygmens teritorijų planavimo dokumentai, ir jie yra privalomi valstybės ir savivaldybių institucijoms bei suteikia teisę joms veikti planuojant lėšas. Detalieji planai privalomi visiems suplanuotoje teritorijoje veikiančioms fiziniams ir juridiniams asmenims ar kitoms organizacijoms. Todėl sprendžiant dėl kelio servituto nustatymo žemės sklype, dėl kurio nustatyta tvarka yra priimti sprendiniai teritorijų planavimo tvarka, pavyzdžiui, patvirtintas detalusis planas, nustatantis kėlą, jo matmenis, išsidėstymą, įvažiavimą iš kitų sklypų ar kitokius reikalavimus kėlo įrengimui, teismas remiasi galiojančiais teritorinio planavimo dokumentais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. spalio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-549-695/2015](#)). Pažymėtina, kad pagal Teritorijų planavimo įstatymo 18 straipsnio 1 dalį detaliosios planuose pagal Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklės detalizuojant savivaldybės lygmens bendrąjį planą ir (ar) vietovės lygmens bendrąjį planą, jeigu jis parengtas, nustatomas fiziniams ir juridiniams asmenims ar kitoms organizacijoms privalomas teritorijos naudojimo reglamentas, įskaitant ir inžinerinei ir socialinei infrastruktūrai reikalingų teritorijų ir (ar) inžinerinių komunikacijų koridorių ribas, savivaldybės prioritetinės infrastruktūros vystymo etapus (6 punktas).
27. Sprendžiant dėl servituto nustatymo žemės sklype, dėl kurio nustatyta tvarka yra priimti sprendiniai teritorijų planavimo tvarka, pavyzdžiui, patvirtintas detalusis planas, nustatantis žemės sklypų dydį, namų ir kitų statinių išdėstymą sklypuose, teismas privalo atsižvelgti į galiojančius teritorijų planavimo dokumentus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-190-916/2017](#), 26 punktas).
28. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, aiškindamas teritorijų planavimą reglamentuojančias teisės normas, yra nurodęs, kad detaliojo planavimo procesas visada nukreiptas į konkretų žemės sklypą (jų grupes) ir šio proceso metu detaliojo planavimo dokumentuose įtvirtinami sprendiniai, nustatantys veiklos žemės sklypą sąlygas, teisės ir prievolės. Detaliaisiais planais nustatomas tam tikros teritorijos juridinis statusas, kuris yra susijęs su tam tikrų toje teritorijoje vykdomos veiklos sąlygų nustatymu (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo plenarinės sesijos 2003 m. kovo 24 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A5-63/2003). Patvirtinti detalijų planų sprendiniai įgauna juridinę galią, kitaip tariant, yra privalomi (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2005 m. sausio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A14-54-05).
29. Tačiau pažymėtina, kad servitusas, kaip daiktinė teisė, tiek nustatomas, tiek dėl jo pažeigos sprendžiama pagal civilinės teisės normas. Teritorijų planavimo dokumentuose gali būti suprojektuojamas kelias servitutiui nustatyti, tačiau servitusas nustatomas tik įstatymais, sandoriais ir teismo sprendimu, o įstatymo nurodytais atvejais – administraciniu aktu ([CK](#) 4.124 straipsnis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. sausio 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-49-248/2019](#), 23 punktas). Kai teisme priimamas sprendimas dėl servituto nustatymo, tai yra įvertinami šalių interesai ir aplinkybės, kurios yra svarbios servituto dydžiui. Jos gali sutapti, bet gali ir nesutapti su ta aplinkybių visuma, kuri yra įvertinama ir yra svarbi tvirtinant teritorinio planavimo dokumentus su šilumais dėl servituto nustatymo. Atitinkamai šilumai dėl servituto nustatymo ir jo dydžio bei kitų sąlygų teritorinio planavimo dokumentuose nėra kokių nors būdų privalomi šalims ar teismui, nors juose gali būti tam tikrų duomenų apie servituto būtinumą ar jo dydį. Viena vertus, tai reikšia, kad teritorijų planavimo dokumentuose esantys faktiniai duomenys gali būti teikiami kaip vienas iš įrodymų, iš kurių teismas sprendžia dėl servituto būtinumo, dydžio ir kitų reikšmingų servituto nustatymui aplinkybių ([CPK](#) 177 straipsnis). Kita vertus, je neturi didesnių įrodymais ar įrodymais gautos (CPK 182, 197 straipsniai), todėl servitutu ir jo dydžio nustatymui teritorijų planavimo dokumentuose esantys faktiniai duomenys su šilumais gali būti vertinami kaip vienas iš įrodymų (CPK 185 straipsnis). Jeigu jų ir kitų įrodymų pagrindu teismas daro išvadą, kad teritorijų planavimo dokumentuose esantys šilumai dėl servituto nustatymo ir jo dydžio yra pakankami, atitinka įstatymu reikalavimus ir šalių interesus tiek, kad patenkina viešpatuojančiojo daikto poreikius ir pemėly nesuvaržo tamajam įstatymui daikto savininko teisę, tai teismas gali patvirtinti prašomą servitutą tokį, koks buvo šilumose (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. sausio 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-181-695/2021](#), 40 punktas).
30. Nagrinėjami atveji byloje nustatyti, kad visi ginčo žemės sklypai buvo suformuoti padalijus vieną žemės sklypą, nuosavybės teisę priklausiusį atsakovei I. L., ir pakeitus visų suplanuotą žemės sklypą pagrindinę naudojimo paskirtį iš žemės ūkio paskirties į kitą paskirtį, nustatant žemės sklypą naudojimo būdus bei pobūdį. Servitusas buvo prašoma nustatyti remiantis ieškovo teismui pateiktu UAB „Topoprojektas“ 2020 m. sausio 21 d. parengtu servituto nustatymo planu.

31. Pimosios instancijos teismas nusprendė, kad šiame plane konkrečiai nebuvo nurodytos kelo servituto ribos, kelo servituto nustatymas per visą atsakovams priklausančią žemės sklypą neproporcingai pažeistų atsakovų teises, taip pat konkrečiai nurodytos komunikacijų techninės specifikacijos, servituto nustatymas prieštarauja detaliojo plano sprendimams, būtu pažeistas proporcingumo principas. Apeliacinės instancijos teismas, įvertinęs byloje iškovo pateiktą Servituto nustatymo planą bei Nekilnojamojo turto registro išrašo duomenis, nustatė, kad žemės sklypo, kurio nurodomos būdos nurodytas kaip susisiekimo ir inžinerinių tinklų koridorių teritorijos, plotas yra 6867 kv. m, o iškovo prašomą nustatyti servituto plotas – 5240 kv. m, UAB „Topoprojektas“ 2020 m. sausio 21 d. parengtame servituto nustatymo plane yra aiškiai pažymėti prašomą nustatyti servituto ribų taškai koordinacijų sistemoje, todėl nesutiko su pirmosios instancijos teismo išvadomis dėl pagrindinio nustatyti servituto nebuvimo.
32. Kasaciniam skunde atsakovė nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas nemotyavo išvados, kodėl tinkamam viešpatuojančio daikto naudojimui yra būtinas būtent tokio ploto ir ribų servitutas, kokį yra prašoma ieškiniu nustatyti, taip pat nepagrindė argumentų, kodėl nusprendė ieškovo įrodžius būtinumą nustatyti servitutą.
33. Minėta, kad pagal CPK 353 straipsnio 1 dalį kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskųstus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu, kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Dėl to teisėjų kolegija, remdamasi šios nutarties 20 punkte aptartomis servituto nustatymo sąlygomis bei šioje byloje teismų nustatytomis faktinėmis aplinkybėmis, kad savininkai nesutaria dėl servituto nustatymo, kad ieškovas neturi galimybes kaip naudotis jam nuosavybės teisę priklausančią žemės sklypą nei nustačius servitutus atsakovams priklausančiame žemės sklype, pažymi, kad servituto nustatymo bylose taikomas bendrasis rūgimasis civilinėje procese principas, kuris lemia tai, jog įrodinėjimo pareiga ir pagrindinis vaidmuo įrodinėjant tenka įrodinėjančių aplinkybių nustatymui suinteresuotoms šalims. Pagal bendrąjį įrodinėjimo naštos paskirstymo taisyklę, įtvirtintą CPK 178 straipsnyje, būtent asmeniu, reikalaujančiam servituto nustatymo, tenka įrodinėjimo našta ir pareiga įrodyti, kad nėra kitių alternatyvių galimybių patenkinti ieškovo daikto naudojimo normalios sąlygomis poreikis ar kad tai neįmanoma be neproporcingai didelių sąnaudų (CPK 12 ir 178 straipsniai) (žr. pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 12 d. nutarties byloje Nr. 3K-3-94-248/2016 14 punktą; 2021 m. sausio 13 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-181-695/2021 57 punktą).
34. Apeliacinės instancijos teismas, ištyręs byloje pateiktus įrodymus, visas reikšmingas aplinkybes, nusprendė, kad ieškovas pagrindė, kodėl yra būtina nustatyti servitutą. Teismui kaip vieną iš įrodymų įvertinus žemės sklypo Detalijų planą, buvo padaryta pagrįsta išvada, jog šis dokumentas sudarė pagrindą spresti apie objektyvių servituto nustatymo būtinumą.
35. Teisėjų kolegija pažymi, kad žemės sklypo detalūs planas yra svarbus dokumentas, sprendžiant servituto nustatymo poreikio klausimą. Nagrinėjamoje byloje Detaliojo plano buvo suplanuotas kvartalas – 25 žemės sklypai ir šiame plane pateikti viso kvartalo užstatymo, susisiekimo, apribotinio inžineriniai tinklais sprendiniai. Pati atsakovė taip pat negiginėjo Detaliojo plano sprendinių svarbos, tik nurodė, kad ieškovo pateiktas Servituto planas neatitiko Detaliojo plano duomenų. Tuo tarpu Servituto plane aiškiai pažymėti prašomą nustatyti servituto ribų taškai koordinacijų sistemoje apeliacinės instancijos teismui leido padaryti išvadą, kad buvo pagrindas nustatyti ieškovo prašomą kelo servitutą. Byloje pripažinta, kad Servituto plano duomenys atitiko Detaliojo plano sprendinius, pagal kuriuos visas tamaujantis sklypas nurodomas kaip servitutinis. Apeliacinės instancijos teismas teisingai pažymėjo, kad atsakovė, kaip Detaliojo plano iniciatorė, pati suderino tokius sprendinius.
36. Kaip nepagrįsti atmetinti atsakovės argumentai, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino CK 4.119 straipsnio 2 dalį. CK 4.119 straipsnio 2 dalyje nurodoma, kad jeigu nustatant kelo servitutą, suteikiantį teisę važiuoti transporto priemonėmis, nenustatomas kelo plotis ir jo neįmanoma nustatyti pagal ankščiau buvusį kelią, jei toks buvo, laikoma, kad galima naudotis keturių metrų pločio keliu. Šios normos turinis suponuoja tai, kad kelo servituto plotis (išsidėstymas) gali būti nustatomas pagal faktiškai egzistuojančio (egzistavusio) kelo plotį arba pagal CK nustatytą kelo plotį – 4 metrus. Taigi, prašomo nustatyti servituto schema ar planas yra reikalingas ir turi būti privalomai pateikiamas tada, kai kelo servitutas nustatomas ten, kur kelo iš viso nėra ir jį reikia suformuoti. Pagrindiniai duomenys, reikalingi kelo servituto nustatymui, yra kelo plotis ir išsidėstymas; šie elementai turi būti nurodyti teismui pateikiamame prašomo nustatyti servituto plane, jei jis būtinas. Kaip minėta, nagrinėjamoje byloje kelo servitutas buvo suplanuotas detaliojo plano, o prašant jį nustatyti teismine tvarka detalizuotas servituto nustatymo plane. Tokių duomenų teismui pakako įstatyme nustatyta tvarka ieškovo prašomam servitutui nustatyti.
37. Minėta, kad teismų praktikoje papabrėžiamas kuo mažesnis tamaujanciojo daikto savininko teisių apribojimas (CK 4.112 straipsnis). Byloje nustatyta, kad tamaujanciojo sklypo naudojimo būdas yra susisiekimo ir inžinerinių tinklų koridorių teritorijos. Nagrinėjamoje byloje tamaujanciojo žemės sklypo naudojimo būdas yra viena iš objektyvių priežasčių, lemiančių Servituto plane nurodyto kelo servituto pagrįstumą, t. y. tamaujanciojo žemės sklypo naudojimo būdas jau lemia, kad jis gali būti panaudotas tik tam tikrims tikslams, nagrinėjamos bylos atveju – susisiekimo komunikacijos ir inžineriniais tinklais įrengti. Šie tikslai aiškiai nustatyti teritorijų planavimo dokumente – Detalijame plane. Apeliacinės instancijos teismas, įvertinęs faktines aplinkybes, teisingai nusprendė, kad, atsižvelgiant į dokumentuose nurodytą tamaujanciojo žemės sklypo naudojimo būdą, ieškovo prašomas nustatyti kelo servitutas nepažeidžia atsakovų, kaip tamaujanciojo žemės sklypo savininkų, teisių labiau, nei to galėtų tikėtis jo savininkai, nes, kaip nustatyta byloje, atsakovams, kaip tamaujanciojo žemės sklypo savininkams, nuo sklypo dalies įsigijimo momento buvo žinoma apie Detaliojo plano suplanuotus servitutus.
38. Atsakovės kasaciniam skunde argumentuojama, kad ieškovas neįrodė būtinumo nustatyti ir komunikacijų servitutą. Teisėjų kolegija, nekartodama pirmiau šioje nutartyje išdėstytų argumentų dėl servituto nustatymo sąlygų buvimo, nurodo, jog sprendžiant, ar komunikacijų servituto nustatymas yra reikalingas, kad ieškovas galėtų naudoti jam nuosavybės teisę priklausančią žemės sklypą pagal paskirtį, turi būti atsižvelgta į ieškovo nuosavybės teisę priklausančią žemės sklypą paskirtį ir naudojimo būdą, t. y. vienbūdiu ir dvibūdiu gyvenamųjų pastatų teritorijos. Apeliacinės instancijos teismas, įvertinęs byloje surinktus įrodymus, pagrįstai nusprendė, kad ieškovo žemės sklypo naudojimo būdas suponuoja poreikį turėti galimybę tiesi inžinerinius tinklus ir pasitvirtinti tam tikroms komunikacijoms, reikalingoms naudojant ieškovo sklypą pagal gyvenamąją paskirtį. Byloje buvo nustatyta, kad ieškovas neturi galimybės kaip naudoti savo nuosavybės kaip tik nustačius servitutus, t. y. tam, kad jis galėtų iki savo sklypo nutiesti komunikacijas, būtiną nustatyti servitutą, suteikiantį tokia teisę, todėl pagrįstai nusprendė, kad būtinybė nustatyti komunikacijų servitutą byloje įrodyta. Atsakovės kasaciniam skunde nurodyta aplinkybė, kad dar nėra žinoma, ar ieškovi atitinkamos institucijos išduos leidimus įvesti inžinerinius tinklus būtent toje vietoje, kurioje ieškovas prašo nustatyti komunikacijų servitutą, neturi esminės teisės reikšmės sprendžiant dėl servituto nustatymo, nes inžinerinių tinklų įrengimo vieta bus nustatyta pagal teisės akto reikalavimus. Konkrečių komunikacijų techninių specifikacijų neužduodamas Servituto plane iš esmės nepažeidžia ieškovo teisėto liksėčio naudotis tamaujancijame žemės sklype nustatytais servitutais, taip pat neatleidžia ieškovo nuo pareigos komunikacijas įrengti laikantis teisės akto, tarp jų ir individualaus teisės akto – detaliojo plano – reikalavimų.
39. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į byloje teismų nustatytas aplinkybes, vertina, kad apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas dėl būtinumo nustatyti servitutus, pagrįstai vadovavosi teritorijų planavimo įstatymu nustatyta tvarka priimto ir galiojančio detaliojo plano sprendimais ir kita bylos dokumentais, pagrįstai nusprendė, kad ieškovas įrodė servituto nustatymo sąlygas, servitutai neprieštarauja minimalus tamaujanciojo daikto savininkų teisių ribojimo principui, ieškovo pateiktame Servituto plane nurodyti sprendiniai neprieštarauja Detaliojo plano duomenims. Taigi apeliacinės instancijos teismo išvada padaryta įvertinus byloje esančius teritorijų planavimo dokumentus, taip pat ir tinkamai įvertinus aplinkybes, turinčias reikšmės abiejų bylos šalių interesams, jų pusiausvyrai.
40. Kasaciniam skunde atsakovė taip pat ginčija apeliacinės instancijos teismo atliktą byloje surinktų įrodymų vertinimą, nesutinka su teismo padarytomis faktinių aplinkybių įvertinimo išvadomis dėl objektyvaus servituto nustatymo būtinumo sąlygos, reikalingos servitutui nustatymui, egzistavimo.
41. Nors atsakovė kasaciniam skunde nurodo CPK 185 straipsnio pažeidimą, tačiau teisėjų kolegija, remdamasi išplėtotą ir nuoseklia teismų praktika dėl CPK normų, reglamentuojančių įrodinėjimą ir įrodymų vertinimą, aiškinimo ir taikymo, pažymi, kad įrodymų vertinimas pagal CPK 185 straipsnį reiškia, jog faktinių duomenų įrodymą vertinti teismas pagal vidinį savo įsitikinimą, pagrįstą visapusišku ir objektyviu aplinkybių, kurios buvo įrodinėjamos proceso metu, išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymais. Teismas civilinė bylai reikšmingas aplinkybes nustato remdamasis įrodymais (žr. pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. liepos 2 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-316/2010). Kasacinis teismas netiria faktų (CPK 353 straipsnio 1 dalis), o įrodymų turinio vertinimas yra fakto klausimas, todėl teisėjų kolegija, įvertinusi teismų procesinių sprendimų turinį, nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas, tinkamas ieškovo reikalavimą nustatyti servitutą pagal jo siūlytą servituto nustatymo schemą, ištyrė bylai reikšmingas aplinkybes, nurodė, kad ieškovo prašomas nustatyti servitutas užtikrina minimalus savininko teisių (atsakovų teisių) ribojimo principą, nes ieškovo prašoma nustatyti kelo servituto plotas yra mažesnis už tamaujanciojo daikto plotą, be to, detaliojo plano, kuriame nustatyti servitutai, užsakovė buvo pati atsiėmusi. I. L., todėl servitutai, atitinkantys detaliojo plano, parengto pačios atsakovės iniciatyva, sprendinius, negali būti vertinami kaip neproporcingai pažeidžiantys tamaujanciojo daikto savininkų, tarp jų ir pačios atsakovės, teises ir teisėtus interesus. Teisėjų kolegijos požiūriu, nagrinėjama atveju kasacinio skundo argumentas, kad bylą nagrinėjęs apeliacinės instancijos teismas padarė įrodymų vertinimą reglamentuojančių proceso teisės normų pažeidimą, nepagrįstas, nes apeliacinės instancijos teismas iš esmės įvertino visas reikšmingas nagrinėjamam ginčui išspręsti aplinkybes, tarp jų ir dėl atsakovės kasaciniam skunde išvardytų įrodymų. Kasacinio skundo argumentai iš esmės yra susiję su įrodinėjimo reglamentuojančių proceso teisės normų pažeidimu, t. y. grindžiami atskirų įrodymų turinio analize, tačiau vien ta aplinkybė, kad byloje priimtas atsakovei nepalankus teismo sprendimas, nereiškia, jog tai padaryta neįvertinus įrodymų visumos. Minėta, kad konkrečių byloje pateiktų įrodymų turinio vertinimas nėra kasacinės bylos nagrinėjimo dalykas (CPK 353 straipsnio 1 dalis), o įrodymų vertinimą reglamentuojančių proceso teisės normų (CPK 185 straipsnio) pažeidimo primant skundžiamą apeliacinės instancijos teismo nutartį nagrinėjamoje byloje kasacinis teismas nenustatė.
42. Teisėjų kolegija, remdamasi pirmiau išdėstytais motyvais, atsižvelgdama į teismų nustatytas aplinkybes, konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas tinkamai taikė materialiosios teisės normas dėl servituto nustatymo būtinumo, kai yra patvirtinti teritorinio planavimo dokumentai, nenukrypimo nuo teismų praktikos išaiškinimų, pagrįstai nusprendė, kad nenustačius kelo ir komunikacijų servituto ieškovas neturės kitos galimybės naudoti savo nuosavybę pagal tikslinę paskirtį.

Dėl bylos nagrinėjimo apeliacinės instancijos teisme ribų peržengimo ir kitų proceso teisės normų pažeidimo

43. Kasaciniam skunde atsakovė teigia, kad grąžindamas bylos dalį dėl atlyginimo už servitutą nustatymo nagrinėti pirmosios instancijos teismui apeliacinės instancijos teismas peržengė apeliacinio skundo ribas.
44. Apeliacinio proceso paskirtis – patikrinti neįsiteisėjusio pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumą ir pagrįstumą (CPK 301 straipsnis). Bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribos reglamentuojamos CPK 320 straipsnio 1 dalyje, kurioje nustatyta, kad bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas sudaro faktiniai ir teisiniai argumentai, kurių pagrindu ginčijamas pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumas ir pagrįstumas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-484/2013).
45. Apeliacinės instancijos teismas savo iniciatyva negali išplėsti apeliacinio skundo argumentų sąrašą. Kasacinio teismo praktikoje pripažįstama, kad išėjimas už apeliacinio skundo ribų yra tada, kai teismas pakeičia ar panaikina žemesnės instancijos teismo sprendimą dėl teisėkai reikšmingų faktinių pagrindų, kuriais apeliaciniam skunde nesiremia, ir įstatymas nesuteikia galimybės išeiti už apeliacinio skundo ribų tuo klausimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. gegužės 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-237/2008; 2022 m. gruodžio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-285-916/2022, 42 punktas).
46. Nuostata, kad apeliacinės instancijos teismas nagrinėja bylą neperžengdamas apeliacinio skundo ribų, reiškia, kad teismas tikrina tik apskųstos teismo sprendimo dalies teisėtumą ir pagrįstumą. Nors pripažįstama, kad teismas savo iniciatyva negali išplėsti apeliacinio skundo argumentų sąrašą, tačiau teismas turi analizuoti kitos šalies atsiliepimą į apeliacinį skundą išdėstytus argumentus ir remiamasis kitos šalies nurodytas faktais ir įrodymais nealokomas apeliacinio skundo ribų peržengimu (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. kovo 28 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-122-248/2019, 39 punktą; 2020 m. lapkričio 19 d. nutartį civilinėje byloje Nr. e3K-3-290-823/2020, 57 punktą).
47. Nagrinėjama atveju pirmosios instancijos teismas nagrinėjo bylą pagal ieškinį, kurio buvo prašoma nustatyti ir leisti be atsakovų sutikimo pagal 2020 m. sausio 21 d. UAB „Topoprojektas“ parengtą servituto nustatymo planą tamaujancijam žemės sklypui viešpatuojančiojo žemės sklypo naudai Nekilnojamojo turto registre įregistruoti kelo servitutą – teisę važiuoti transporto priemonėmis, naudotis pėsčiųjų taku, vartų galvijus – ir komunikacijų servitutą – teisę tiesi, aptarnauti, naudoti požemines, antžemines komunikacijas. Atsakovė procesiniuose dokumentuose nurodė nesutinkanti su ieškiniu reikalavimais, taip pat su tuo, kad servitutai būtų nustatyti neatlyginamai, nes prašomas nustatyti servitutas atsakovė iš esmės netekėtų valdomos nuosavybės, t. y. jeigu būtų nustatyti ieškovo prašomi servitutai, už šį praradimą būtina kompensuoti, nustatyti atlyginimą servitutą. Atsakovai A. P. ir R. P. atsiliepime nurodė, kad nesutinka, jog servitutas būtų nustatytas neatlyginamai.
48. Apeliacinės instancijos teismas nagrinėjo šią civilinę bylą pagal ieškinio apeliacinį skundą, kuris buvo grindžiamas argumentais dėl netinkamo materialiosios teisės normų, reglamentuojančių servituto nustatymo sąlygas, taikymo, taip pat nurodant, kad buvo neteisingai įvertinti įrodymai. Atsakovė, teikdama atsiliepimą į apeliacinį skundą, nurodė, kad ieškovas neįrodė būtinumą nustatyti servitutą, todėl pirmosios instancijos teismas pagrįstai nusprendė, jog nebuvo sąlygų ieškovo prašomiems servitutams nustatyti. Atsakovė atsiliepime į apeliacinį skundą taip pat nurodė, kad jeigu vis dėlto būtų nustatyti ieškovo prašomi servitutai, tai už šį atsakovės nuosavybės suvaržymą būtina kompensuoti.
49. Apeliacinės instancijos teismas, nustatęs, kad pirmosios instancijos teismas netinkamai taikė servituto nustatymą reglamentuojančias teisės normas, nukrypė nuo kasacinio teismo praktikos dėl servituto nustatymo sąlygų, panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą ir tenkino ieškiniu reikavimą nustatyti kelo ir komunikacijų servitutą. Kadangi ieškovas ieškiniu prašė nustatyti neatlyginamus servitutus, o su servitutu neatlyginamumu nesutiko atsakovai A. P., R. P., I. L., apeliacinės instancijos teismas bylos dalį dėl atlyginimo už nustatytus servitutus nustatymo grąžino pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.
50. Kasacinio teismo vertinimu, apeliacinės instancijos teismo procesinis sprendimas dėl bylos dalies (atlyginimo už servitutą nustatymo) grąžinimo pirmosios instancijos teismui negali būti vertinamas kaip apeliacinio skundo ribų peržengimas.
51. Iš atsakovės procesinių dokumentų, teiktų tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teisme, turinio matyti, kad ji nesutinkama su ieškiniu pagrįstumu ir grįsdama skundžiamą pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumą, rėmėsi ir argumentais dėl atlyginimo už nustatytą servitutą išsidėstymo.
52. Kasacinis teismas yra nurodęs, kad kai viena iš šalių siekia servituto nustatymo kuo mažesnis jai sąnaudomis ir keliu galimų variantų, teisingo atlyginimo klausimas privalo būti svarstomas, net ir nesant pareikšto savarankiško reikalavimo atlygti nuostolius CK 4.129 straipsnio pagrindu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-157/2009). Procesinė viešpatuojančiojo daikto savininko pareiga kelti kompensacijos dydžio klausimą logiškai išplaukia iš reikalavimo siekti abiejų daiktų savininkų interesų pusiausvyros (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-419/2011). Bylą nagrinėjantis teismas turi pareigą nustatyti nuosavybės teisės apribojimų adekvatą kompensaciją, kuri kiekvienam atveju gali skirtis priklausomai nuo faktinių bylos aplinkybių (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gegužės 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-220-248/2017, 33 punktas).
53. Priklausomai nuo to, ar tenkinamas ieškiniu reikalavimas nustatyti servitutą atsakovo žemės sklype, privalomai turi būti sprendžiama dėl ieškiniu reikalavimo priteisti atsakovui kompensaciją už servitutą, t. y. teismui patenkinus pagrindinį reikalavimą – nustačius servitutą tamaujancijame daikte yra sprendžiama dėl išvestinio reikalavimo (jo dalies) tenkinimo – kompensacijos, kurios dydį turi pareigą nustatyti teismas, priteisimo tamaujanciojo daikto savininkui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. lapkričio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-256-611/2022, 27 punktas).
54. Teisėjų kolegijos vertinimu, atsižvelgiant į tai, kas nurodyta pirmiau, taip pat įvertinus ieškovo ieškinio pagrindą ir dalyką, atsakovų teiktų procesinių dokumentų turinį, konstatuotina, kad apeliacinės instancijos teismas, nusprendęs nustatyti ieškovo prašomus servitutus, pagrįstai laikė būtinu byloje išspręsti ir servituto atlyginimo klausimą (CPK 270 straipsnis). Toks procesinis teismo sprendimas negali būti laikomas apeliacinio skundo ribų peržengimu, todėl tokie atsakovės kasacinio skundo argumentai nepagrįsti.
55. Kasaciniam skunde taip pat keliamas klausimas dėl netinkamo apeliacinės instancijos teismo procesinio sprendimo rūšies. Atsakovė teigia, kad apeliacinės instancijos teismas, pažeidždamas CPK 326 straipsnį, nepagrįstai bylą apeliacine tvarka išnagrinėjo priimdama nutartį, nors, atsakovės nuomone, turėjo būti priimtas teismo sprendimas.
56. CPK 326 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyta apeliacinės instancijos teismo teisė panaikinti pirmosios instancijos teismo sprendimą ir priimti naują sprendimą, o 4 punkte reglamentuojama apeliacinės instancijos teismo teisė panaikinti pirmosios instancijos teismo sprendimą visą ar iš dalies ir perduoti bylą pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo. CPK 326 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad šio straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyti atveju priimamas teismo sprendimas, o 1, 3, 4 ir 5 punktuose nustatytas atvejis – teismo nutartis. Atkreiptinas dėmesys, kad ginčijamoje nutartyje apeliacinės instancijos teismas rėmėsi dviem CPK 326 straipsnio 1 dalies punktais – 2 ir 4. Nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas iš esmės išsprendė pagrindinio reikalavimo – nustatyti servitutą – tenkinimo klausimą, tačiau, atsižvelgdamas į tai, kad servituto atlyginimo klausimas liko neišspręstas, nes pirmosios instancijos teismas, nenustatęs servituto nustatymo sąlygų, nesprendė klausimo dėl atlyginimo už juos nustatymo, bylos dalį dėl atlyginimo už servitutus nustatymo perdavė pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Pažymėtina, kad ginčijamoje Kauno apygardos teismo nutartyje pateikta klaidinga nuoroda į CPK 337 straipsnio 1 dalies 3 punktą, nors nagrinėjamoje byloje susiklosčiusi procesinė situacija atitinka CPK 327 straipsnio 2 dalies nuostatas. Pagal jas, jeigu pirmosios instancijos teismas išsprendė ne visus byloje pareikštus reikalavimus, apeliacinės instancijos teismas gali bylos dalį dėl neišspręstų reikalavimų grąžinti pirmosios instancijos teismui, o kita bylos dalį spresti šiame skirsnyje nustatyta tvarka. Kasacinio teismo vertinimu, apeliacinės instancijos teismas tokioje situacijoje byloje kilusį pagrindinį reikalavimą turėjo tenkinti priimdama sprendimą (CPK 326 straipsnio 1 dalies 2

punktas), o ne nutartį. Tačiau šis nustatytas proceso teisės normų pažeidimas nėra pagrindas naikinti apskųstą apeliacinės instancijos teismo nutartį, nes jis (pažeidimas) nevertintinas kaip galėjęs turėti įtakos neteisėto procesinio sprendimo priėmimui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. vasario 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-99/2008). Pažymėtina, kad apeliacinės instancijos teismo padarytas formalus proceso teisės normų pažeidimas neužkirtų kelo atsakovei pasinaudoti procesinėmis teisėmis, kurias [CPK](#) suteikia atsakovei, t. y. ji turėjo galimybę apeliacinės instancijos teismo procesinį sprendimą apskųsti kasacine tvarka.

57. Proceso teisės normų pažeidimas arba netinkamas jų pritaikymas yra pagrindas panaikinti sprendimą tik tada, jeigu dėl šio pažeidimo galėjo būti neteisingai išspręsta byla ([CPK](#) 329 straipsnio 1 dalis). Teisėjų kolegija nusprendžia, kad nagrinėjami atveji nėra pagrindo konstatuoti, jog padarytas proceso teisės normų pažeidimas turėjo įtakos neteisėto sprendimo ar nutarties priėmimui. Priešinga išvada reikštų formalų teisės taikymą, teisingumo, protingumo, sąžiningumo, proceso koncentracijos ir ekonomiškumo principų pažeidimą ([CPK 3 straipsnio](#) 1 dalis, 7 straipsnis) bei civilinio proceso tikslo – kuo greičiau atkurti teisinę taiką tarp ginčo šalių – neįgyvendinimą ([CPK 2 straipsnis](#)). Be to, [CPK 328 straipsnis](#) draudžia iš esmės teisėtą ir pagrįstą teismo sprendimą ar nutartį naikinti remiantis vien formaliais pagrindais.

Dėl bylos procesinės baigties

58. Teisėjų kolegija, teisės taikymo aspektu patikrinusi skundžiamą apeliacinės instancijos teismo nutartį, konstatuoja, kad teisinio pagrindo ją naikinti kasacinio skundo argumentais nenustatyta ([CPK 346 straipsnis](#) 359 straipsnio 3 dalis).
59. Kiti kasacinio skundo argumentai vertintini kaip nesudarantys kasacinio nagrinėjimo dalyko, neturintys įtakos kitokio sprendimo byloje priėmimui ir vienodos teismų praktikos formavimui, todėl teisėjų kolegija dėl jų nepasisako.

Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo

60. Pagal [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalį šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. [CPK 98 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad: šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, teismas priteisia iš antrosios šalies išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo, dalyvavusių nagrinėjant bylą, pagalbą, taip pat už pagalbą rengiant procesinius dokumentus ir teikiant konsultacijas; dėl šių išlaidų priteisimo šalis teismui raštu pateikia prašymą su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu; šios išlaidos negali būti priteisiamos, jeigu prašymas dėl jų priteisimo ir išlaidų dydį patvirtinantys įrodymai nepateikti iki bylos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos.
61. Netenkinus atsakovės kasacinio skundo, jos kasaciniame teisme patirtos bylinėjimosi išlaidos neatlygintinos ([CPK 93 straipsnio](#) 1 dalis, 98 straipsnis).
62. Ieškovas atsiliepimu į kasacinį skundą prašo priteisti iš atsakovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, pateikė įrodymus, patvirtinančius jo patirtas 968 Eur bylinėjimosi išlaidas advokato pagalbai apmokėti už atsiliepimo į kasacinį skundą surašymą (2022 m. lapkričio 30 d. sąskaitą faktūrą už teisinės paslaugas, SEB banko išrašą apie lėšų įskaitymą). Šios išlaidos atitinka Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.) 7, 8.14 punktų nuostatas, todėl jų atlyginimas ieškovui priteistinas iš atsakovės.
63. Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. kovo 21 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, kasacinis teismas patyrė 6,14 Eur tokių išlaidų. Netenkinus atsakovės kasacinio skundo, šių bylinėjimosi išlaidų atlyginimas valstybei priteistinas iš šio proceso dalyvio ([CPK 79 straipsnis](#), 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92, 93 straipsniai, 96 straipsnio 2 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu ir 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Kauno apygardos teismo 2022 m. liepos 28 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti ieškovui S. U. (a. k. (*duomenys neskelbtini*))) iš atsakovės I. L. (a. k. (*duomenys neskelbtini*))) 968 (devynis šimtus šešiasdešimt aštuonis) Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo.

- Priteisti iš atsakovės I. L. (a. k. (*duomenys neskelbtini*))) 6,14 Eur (šešis Eur 14 ct) išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimo valstybei. Ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5660.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Davidonienė

Maciejewski

Egidija Tamošiūnienė